

Streszczenie w języku nietechnicznym *Non-technical summary*

Praca badawcza
Research work

Poprawa precyzji badań i oszacowania wskaźników rozwoju społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie próby badawczej oraz wykorzystanie technik CAWI/CAII

Improvement of the research precise and estimating indicators for the development of the information society by increasing the research sample and the use of CAWI/CAII techniques

Praca powstała w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020

The study was created as a part of the Operational Programme Technical Assistance project for 2014-2020 co-financed from the EU Funds

Warszawa 2018

Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS

Jachranka 81 k/Warszawy, 05-140 Serock
tel. 22 768 14 84
jachranka@stat.gov.pl
cbies.stat.gov.pl

Jednostka opracowująca raport

Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS
Research and Statistical Education Centre

Ekspert zewnętrzny

External expert
Prof. dr hab. Agnieszka Szewczyk

Zespół autorski

Research group
Magdalena Wegner
Mateusz Gumiński, Michał Huet, Marzena Jacykowska, Katarzyna Klapczyńska,
Mariola Kwiatkowska, Piotr Mordan, Magdalena Orczykowska, Karolina Warno

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics
Ireneusz Romanko

Prace redakcyjne

Editorial work
Elżbieta Klimaszewska

Raport dostępny na <http://stat.gov.pl>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

„druk raportu współfinansowany ze środków Unii Europejskiej...”

Wstęp

Niniejszy raport końcowy stanowiący podsumowanie pracy badawczej pt. „Poprawa precyzji badań i oszacowania wskaźników rozwoju społeczeństwa informacyjnego poprzez zwiększenie próby badawczej oraz wykorzystanie technik CAWI/CAII” przedstawia wyniki dotyczące wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym dostępu do Internetu szerokopasmowego, korzystania z e-administracji czy posiadania umiejętności cyfrowych.

Głównym celem niniejszej pracy było zapewnienie dostępności danych na poziomie obszarów funkcyjnych objętych narzędziem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych pochodzących z badania SSI-10 – *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w gospodarstwach domowych i wśród osób indywidualnych*. Ponadto celem dodatkowym było zaprezentowanie danych z badania SSI-10 według nowego podziału statystycznego na poziomie jednostek NUTS 2 według klasyfikacji NUTS 2016 dla 2016 roku w celu zachowania większego szeregu czasowego.

Realizacja zadań dotyczących pracy badawczej została podzielona na trzy etapy. Pierwszy etap obejmował uczestniczenie w pracach nad przygotowaniem kwestionariuszy i założeń do przeprowadzenia badania, drugi – zbieranie informacji od respondentów, trzeci – przygotowanie danych w postaci zbioru tablic wynikowych oraz prezentacja wyników badania.

Źródłem danych analizowanych w raporcie końcowym było badanie przeprowadzone przy wykorzystaniu kwestionariuszy SSI-10G *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach w gospodarstwach domowych – kwestionariusz gospodarstwa* oraz SSI-10I *Wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w jednostkach w gospodarstwach domowych – kwestionariusz indywidualny*.

W celu lepszego zrozumienia terminologii, która została użyta w części dotyczącej analizy podstawowych wskaźników z badania wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, poniżej zamieszczone zostały definicje pojęć zastosowanych w badaniu:

CAWI/CAII ang. Computer Assisted Web/Internet Interview – metoda zbierania informacji od respondentów poprzez samodzielne wypełnienie formularzy elektronicznych za pośrednictwem Internetu, w tym wykorzystanie portalu sprawozdawczego GUS.¹

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) – nowy instrument finansowy ukierunkowany na zrównoważony rozwój obszarów miejskich, które charakteryzują się odpowiednim poziomem urbanizacji, spójnością i powiązaniem przestrzennymi oraz komunikacyjnymi. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne obejmują obszary, na których przeprowadza się zintegrowane działania na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (np. promowanie zrównoważonej mobilności miejskiej, poprawa dostępu i jakości usług publicznych na całym obszarze funkcjonalnym m.in. związanych z edukacją, ochroną zdrowia, pomocą społeczną, poprawa sytuacji na rynku pracy, m.in. poprzez pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, podnoszenie kwalifikacji zawodowych i dostosowanie kompetencji do potrzeb rynku pracy).^{2 3}

CAPI ang. Computer Assisted Personal Interview – metoda zbierania informacji od respondentów w wywiadzie bezpośrednim prowadzonym przez ankietera z użyciem formularza elektronicznego przy wykorzystaniu terminali mobilnych lub tabletów.⁴

Terenowe Punkty Badań (TPB) – obszary badawcze wyznaczone na podstawie rejonów statystycznych utworzonych na potrzeby spisów powszechnych. Zbyt małe rejonu połączono z sąsiednimi.⁵

¹ <http://form.stat.gov.pl/BadaniaAnkietowe/2018/index.htm>

² Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. 2014, poz. 1146)

³ Programowanie perspektywy finansowej 2014 -2020. Umowa Partnerstwa., Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 2017

⁴ <http://form.stat.gov.pl/BadaniaAnkietowe/2018/index.htm>

⁵ Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2013-2017, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2017

Metoda Hartleya-Rao – systematyczny dobór jednostek po ich uprzednim losowym uporządkowaniu. Do próby wybiera się jednostki leżące względem siebie w ustalonej odległości, zwanej interwałem losowania, jednak biorąc pod uwagę również wielkość jednostek. Stąd prawdopodobieństwo wyboru danej jednostki jest wprost proporcjonalne do jej wielkości.⁶

Gospodarstwo domowe – zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się. Osoby samotne utrzymujące się samodzielnie tworzą jednoosobowe gospodarstwa domowe. Gospodarstwa domowe wyodrębnia się spośród ludności zamieszkałej w mieszkaniach (bez obiektów zbiorowego zakwaterowania).⁷

Technologie informacyjno-komunikacyjne ICT (ang. Information and Communication Technologies) – rodzina technologii umożliwiających wydajne i efektywne przetwarzanie, gromadzenie i przesyłanie informacji w formie elektronicznej.⁸

⁶ Bracha C., Wykorzystanie informacji o cechach dodatkowych w badaniach reprezentacyjnych, Zakład Badań Statystyczno-Ekonomicznych GUS i PAN, Warszawa 1997

⁷ Zeszyt metodologiczny Wskaźniki społeczeństwa informacyjnego Badania wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, Szczecin 2012

⁸ Methodological Manual for statistics on the Information Society, Eurostat 2016

Wyniki badania

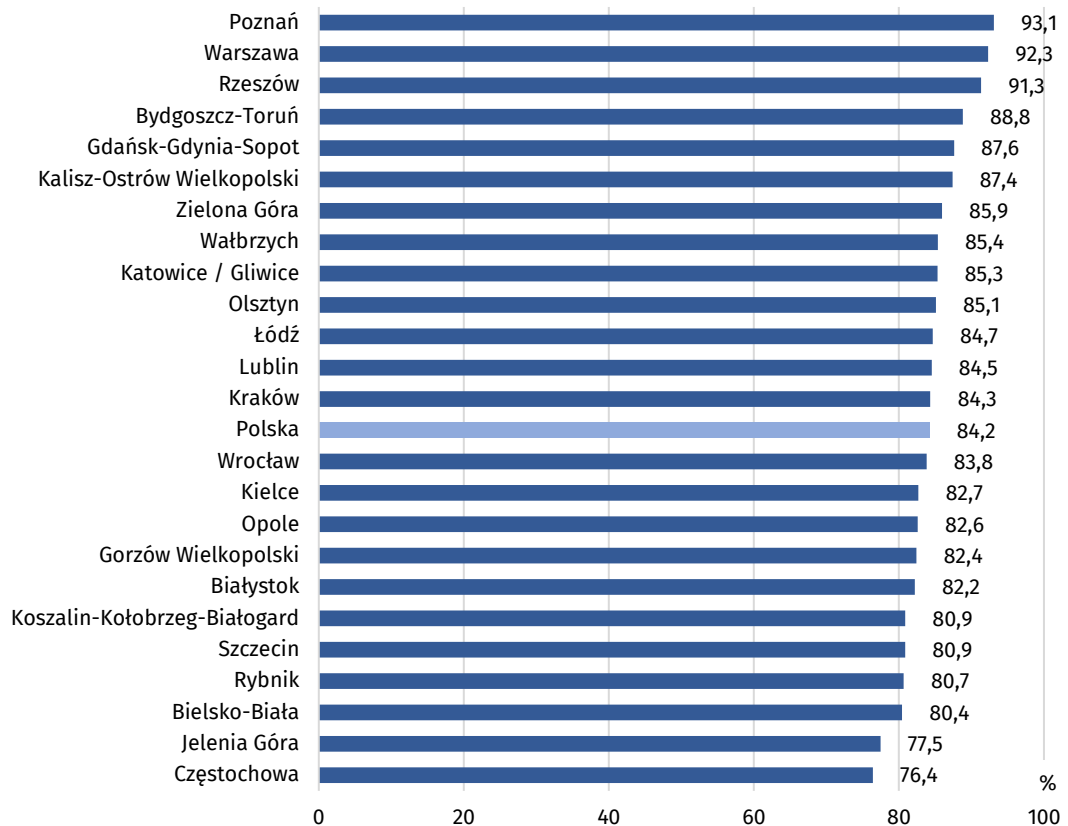
Wyniki przeprowadzonej pracy badawczej określają poziom wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych przez gospodarstwa domowe i osoby indywidualne na poziomie obszarów funkcyjnych objętych narzędziem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Poniżej zaprezentowano główne wyniki uzyskane z pracy badawczej.

Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu

Zapewnienie dostępu do Internetu w każdym gospodarstwie domowym niezależnie od lokalizacji to jeden z warunków koniecznych do rozwoju społeczeństwa informacyjnego. Jak pokazują wyniki badania, wciąż nie wszystkie gospodarstwa domowe deklarują posiadanie łącza internetowego.

Spośród 24 ZIT-ów wyodrębnionych na terenie całego kraju dwa z nich osiągnęły wskaźnik dostępu do Internetu poniżej 80% (ZIT Częstochowa, ZIT Jelenia Góra), natomiast trzy (ZIT Rzeszów, ZIT Warszawa, ZIT Poznań) powyżej 90%. Różnica pomiędzy wskaźnikiem o najwyższej i najniższej wartości wyniosła 16,7 p. proc. (p. wykres 1).

Wykres 1. Gospodarstwa domowe posiadające dostęp do Internetu według regionów ZIT na tle Polski w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne

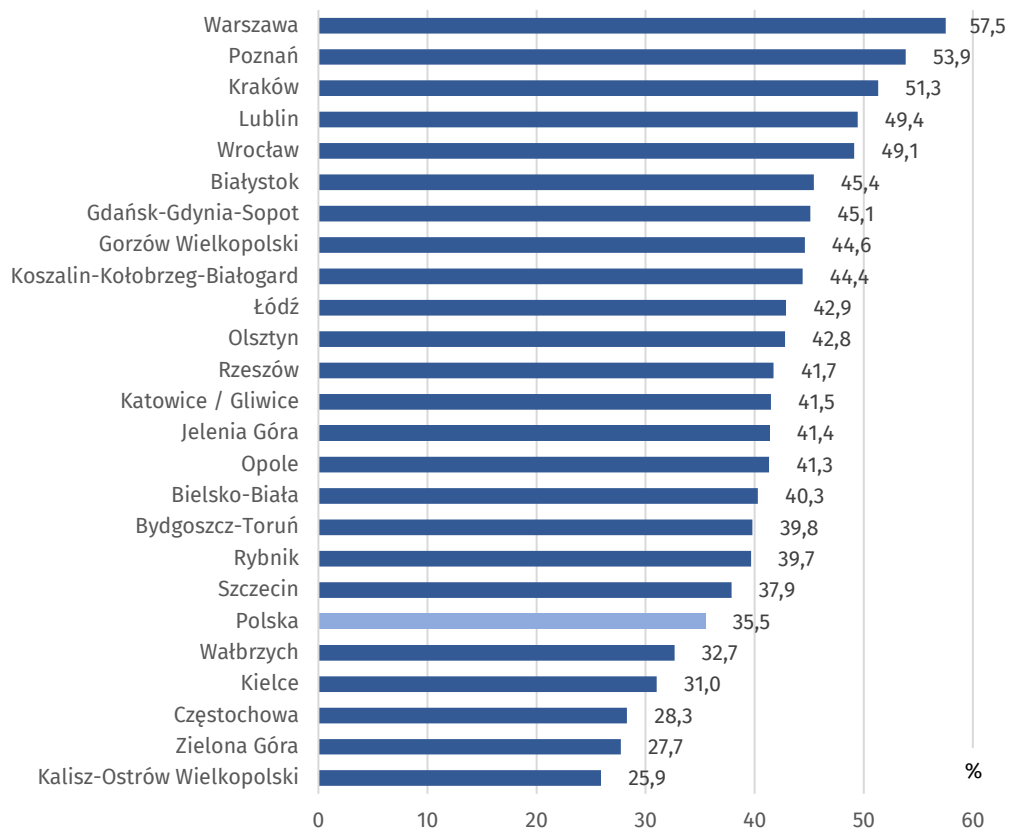

Osoby korzystające z e-administracji

Możliwość załatwienia sprawy urzędowej on-line staje się coraz bardziej popularne wśród społeczeństwa. Administracja publiczna coraz śmielej wchodzi w obszar cyfryzacji, dzięki czemu staje się otwarta dla obywateli umożliwiając im załatwienie sprawy urzędowej on-line. Cyfryzacja administracji publicznej sprawia, że jest to najtańsza i najskuteczniejsza metoda dostępu obywateli do informacji publicznej.

Wskaźnik ten jest bardzo zróżnicowany jeśli chodzi o charakterystykę poszczególnych Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Dominującymi obszarami w tym zakresie był ZIT Warszawa (57,5%) i ZIT Poznań (53,9%), w których ponad połowa osób biorących udział w badaniu deklarowała korzystanie z elektronicznych usług administracji publicznej (p. wykres 2). Natomiast w ZIT Kalisz-Ostrów Wielkopolski i ZIT Częstochowa z usług tych korzystała jedynie nieco ponad jedna czwarta osób (odpowiednio 25,9% i 28,3%). Pomimo coraz szerszej oferty elektronicznych usług administracji publicznej, ten rodzaj interakcji z urzędem wciąż nie jest powszechny.

Wykres 2. Osoby korzystające z e-administracji według regionów ZIT na tle Polski w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne

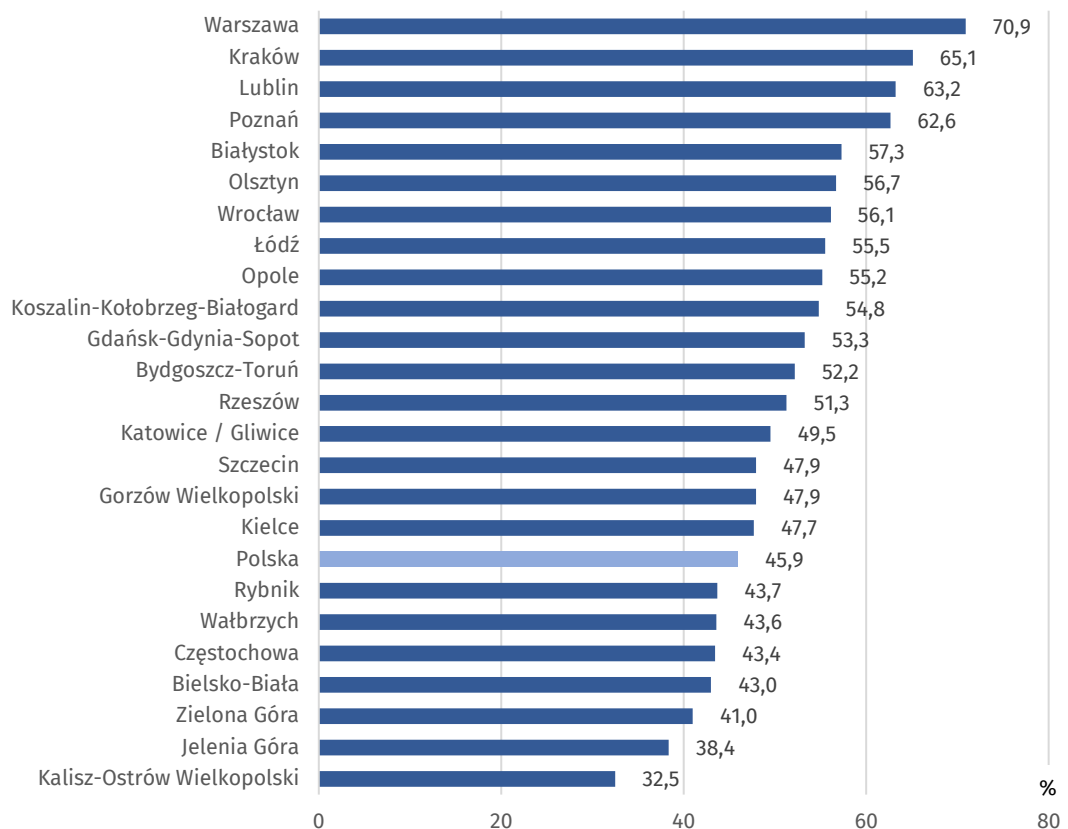

Osoby posiadające podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe

Posiadanie przez obywateli umiejętności cyfrowych jest zdeterminowane rozwojem umiejętności cyfrowych mniejszych społeczności. Rozwój kompetencji cyfrowych jest istotny nie tylko w aspekcie ciągłego rozwoju nowych technologii, ale także możliwości ich zastosowania w różnych obszarach naszego życia, np.: do celów zawodowych, edukacyjnych czy rekreacyjnych.

Spośród wszystkich Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych ZIT Warszawa osiągnęła wskaźnik podstawowych i ponadpodstawowych umiejętności cyfrowych powyżej 70% (p. wykres 3). Dwa ZIT-y (ZIT Jelenia Góra i ZIT Kalisz-Ostrów Wielkopolski) nie osiągnęły poziomu 40%. Różnica pomiędzy wskaźnikiem o najwyższej i najniższej wartości wyniosła aż 38,4 p. proc.

Wykres 3. Osoby posiadające podstawowe lub ponadpodstawowe umiejętności cyfrowe według regionów ZIT na tle Polski w 2018 roku

Źródło: opracowanie własne

Podsumowanie

Podsumowując wyniki przeprowadzonego badania zauważyć można znaczne dysproporcje pomiędzy poszczególnymi obszarami funkcyjnymi objętymi narzędziem Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Różnice wynikają są szczególnie widoczne w przypadku korzystania w e-administracji czy w poziomie umiejętności cyfrowych, ale również w posiadaniu dostępu do Internetu. Obserwowany jest niezwykle dynamiczny rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych, ale również pogłębiający się poziom przepaści pomiędzy poszczególnymi obszarami. W związku z tym istnieje potrzeba wsparcia obszarów o niższym poziomie rozwoju w zakresie ICT, szczególnie poprzez programy regionalne skierowane do grup mniej uprzywilejowanych.